

ΔΗΜ. Π. ΠΑΣΧΑΛΗ

ΤΡΕΙΣ ΕΝ ΘΡΑΚΗ
≡≡≡ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΖ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΙΘ' ΑΙΩΝΟΣ

Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλος Μητρονός (1688—1700)

καὶ Μεσημβρίας Γρηγόριος Σπυρίδος (1801—1808)

καὶ Ἰωσήφ Λεφάκης (1814—1821)

(Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ
περιοδικοῦ «Θρακικά»
Τόμου Γ').

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Ι. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ - ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ, 23

1932

ΔΗΜ. Π. ΠΑΣΧΑΛΗ

ΤΡΕΙΣ ΕΝ ΘΡΑΚΗ
═══════════ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΖ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΙΘ' ΑΙΩΝΟΣ

*Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλος Μητρινὸς (1688—1700)
καὶ Μεσημβρίας Γρηγόριος Σπυρίδος (1801—1808)
καὶ Ἰωσήφ Λεφάκης (1814—1821)*

═══════════
*(Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ
περιοδικοῦ «Θρακικά»
Τόμου Γ').*
═══════════

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΣ Ι. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ - ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ, 23

1931

ΤΡΕΙΣ ΕΝ ΘΡΑΚΗ
ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΖ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΙΘ' ΑΙΩΝΟΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ ΝΕΙΛΟΣ ΜΗΝΤΡΙΝΟΣ (1688—1700)
ΚΑΙ ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΠΥΡΙΑΟΣ (1801—1808)
ΚΑΙ ΙΩΣΗΦ ΛΕΦΑΚΗΣ (1814—1821)

Α'

Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλος Μηντηρινὸς
(1688—1700)

Ἡ ἐπίσκοπὴ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς Μητρό-
πολιν προαχθεῖσα, κεῖται εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεταξὺ
τῶν ἐπαρχιῶν Δέρκων καὶ Σηλυβρίας. Ἦτο ἐπίσκοπὴ ἀνεξάρτητος, ἀλλ'
ὑπήγετο ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ κυριάρχου μητροπολίτου Ἡρακλείας, ὑφ'
ὃν ὑπήγοντο καὶ οἱ ἐπίσκοποι Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων, Μυριοφύτου
καὶ Περιστάσεως, Τυρολόης καὶ Σερεντζίων, εἰς προγενεστέρως δ' ἐποχὰς
καὶ οἱ ἐπίσκοποι Ραιδεστοῦ, Θεοδορουπόλεως, Δωνίου, Παμφύλου, Μη-
δείας, Χερόνησου, Ἀνδρανείας, Κύλας, Ἐξιμλλίου καὶ Χαλκίδος¹⁾.

Τὰ Ἀθύρα, νῦν Μπουγιούκ Τσεκμετζές, ὀνομάσθησαν οὕτως ἐκ τοῦ
ὀμωνύμου ποταμοῦ καὶ κόλπου. Ὁ ποταμὸς Ἀθύρας, πηγάζων ἐκ τῶν Σε-
ρεντζίων ὄρεων, ῥέει μεταξὺ Εὐξείνου καὶ Προποντίδος, παρακάμπτων δὲ
τὴν πολίχνην τῶν Μετρῶν, ἐκβάλλει ἐντὸς τοῦ ὀμωνύμου κόλπου Ἀθύρα,
πλησίον τοῦ χωρίου Φανοσακρῶν.

Αἱ Μέτρα, μεσόγειος, εὐάερος καὶ ὠραία κωμόπολις, ὀνομαζομένη σή-
μερον Τσατάλτζα, ὄνομα δοθὲν εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀπέχει τῆς
Κωνσταντινουπόλεως ἑβδομήκοντα δύο χιλιόμετρα διὰ σιδηροδρομικῆς γραμ-

¹⁾ Βλ. Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων, Συνταγματίον περὶ τῶν ὀφικίων, κληρι-
κάτων καὶ ἀρχοντικίων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀγίας Ἐκκλησίας κλπ. [ἐν Βουκουρεστίῳ]
1715, σ. ξς'.

μῆς, διερχομένης δι' αὐτῆς. Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ πληθυσμὸς τῶν Μετρῶν ἦτο ἐξ ὀλοκλήρου ἑλληνικὸς, ἀλλὰ μετὰ τὸν ὡσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878, μετηνάστευσαν αὐτόθι πάμπολλοι Τοῦρκοι λόγῳ καὶ τῆς ἐκ Μετρῶν διαβάσεως τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἦδη δὲ μετὰ τὴν κατόπιν τῆς μικρασιατικῆς καταστροφῆς γενομένην ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, Ἕλληνες πλέον αὐτόθι δὲν ὑπάρχουσιν. Ὁ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, ἐδρεύων ἐν Τσατάλτζα, εἶχε τελευταῖον ἐτησίαν ἐπιχορήγησιν 300 λιρῶν Ὀθωμανικῶν (1).

Ὁ ἐξ Ἄνδρου ἱερομόναχος Νεῖλος Μηντρινὸς ἐψηφίσθη ἐπίσκοπος Μετρῶν τὴν 19 Φεβρουαρίου 1697, καθ' ἣν ἡμέραν ἀκριβῶς ὁ τέως Μετρῶν Μακάριος προήγετο εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἄρτης καὶ Ναυπάκτου. Ἄλλ' οἱ κάτοικοι Ἄρτης ἀντέστησαν εἰς τὴν ἐκεῖ μεταβάσιν τοῦ Μακαρίου καὶ ὁ Πατριάρχης Καλλίνικος Β' ὁ Ἀκαρνὰν ἠναγκάσθη νὰ προβῆ εἰς τὴν ἀκύρωσιν τῶν κανονικῶν ψήφων τῆς ἐκλογῆς ὡς μητροπολίτου Ἄρτης καὶ Ναυπάκτου τοῦ Μακαρίου. Ἀπεφάνθη δ' ὅτι ἐδικαιούτο οὗτος νὰ λάβῃ ἐτέραν ἀνεξάρτητον ἐπισκοπὴν ἀντὶ τῆς τῶν Μετρῶν, εἰς ἣν παρέμεινεν ἐπίσκοπος ὁ Νεῖλος.

Τὸ ὄνομα τοῦ Νεῖλου ὡς ἐπίσκοπου Μετρῶν σημειοῦται εἰς δύο ἀναγραφὰς ἀρχιερέων, ἀμασάντων ἐν τέλει τῆς ΙΖ' καὶ ἐν ἀρχαῖς τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, ὧν μία μὲν ἐκδέδοται ἐν τῷ ΙΓ' τόμῳ τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης» τοῦ Φαβριχίου, κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1726, ἑτέρα δὲ ὑπὸ Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐν τῷ Γ' τόμῳ τοῦ «Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος» (σ. 468—478). Ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ ἀναγραφῇ σημειοῦνται ὡς ἐπίσκοποι Μετρῶν κατὰ σείραν Γεδεῶν, Μακάριος, Νεῖλος. Ἀναφέρεται δ' ὁ Νεῖλος ὡς ἐπίσκοπος Μετρῶν καὶ εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς κώδικας.

Ἀναγράφεται δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλου μετὰ τὴν τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τῆς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας (2). Εἰς τὴν Μονὴν δὲ ταύτην καὶ ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ἐν πολιῷ γῆρατι. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ ταύτῃ μονῇ μετέστη ὡσαύτως πρὸς Κύριον καὶ ὁ ἐπίσχος ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου οἰκουμενικὸς πατριάρχης Διονύσιος Γ' ὁ Βαρδαλῆς (3).

1) Περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων μετὰ τὸν ὁ φιλόσοφος ἀναγνώστης γενικώτερον Χρ. Κνήτη, Συμβολαὶ εἰς τὸν κατάλογον ἐπισκόπων Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως, τ. ΚΗ', σ. 407.—Ἰεζεκιήλ Βελαγιδιώτου (νῦν μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος), Ἡ Ἐπισκοπὴ Μετρῶν, ἐνθ. ἀν., τ. Α' (1910), ἀρ. 2.—Μ. Ἰ. Γ[εδεῶν], Οἱ ἐπίσκοποι Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, ἐνθ. ἀν., ἀρ. 3—4.

2) [Γερασίμου Σμυρνάκη], Τὸ Ἅγιον Ὄρος, σ. 397.

3) Μακαρίου Τριγῶν, Προσκυνητῆριον Λαύρας, σ. 9-10.—Μανουὴλ Ἰ. Γε-

Κατὰ σημείωμα σωζόμενον ἐν τῷ Κώδικι τῆς ἐν Ἄνδρῳ μονῆς Παναχράντου, ὁ ἀρχιερεὺς Νεῖλος ἐδωρήσατο τῷ 1708 εἰς τὴν μονὴν ταύτην σταυρὸν ἀργυροῦν, εἰκονίζοντα ἔνθεν μὲν τὴν Σταύρωσιν, ἐτέρωθεν δὲ τὴν Θεοτόκον καὶ κάτωθεν τοὺς δώδεκα ἀποστόλους. Ἐν ἐτέρῳ σημείωματι τοῦ Κώδικος τῆς ἰδίας μονῆς Παναχράντου ἀναγινώσκονται:

«1705. Ἐφῆρθησαν ὑπὸ Νεῖλου ἀρχιερέως πρῶην Μετρῶν καὶ Ἀθύρας τὸ ἐπίθετον αὐτοῦ Μηντρινὸς δύο κιβώτια ἀσημένια, γράφουν δὲ καὶ τὸ ὄνομά του ἀπάνω ἔτι δύο ἐξαπταίρουγα ἀσημένια· αὐτὰ εἶναι τοῦ ἱεροῦ δύο εὐαγγέλια, καθημερινὸν ἓνα, καὶ ἕτερον· καὶ ἀσημένιον σταυρὸν τοῦ μακαρίου, τὸν ὅποιον βάζουν εἰς τὸ προσκυνητῆρι ταῖς ἑορταῖς» (1).

Ὁ ἀρχιερεὺς Νεῖλος ἐμεγέθυνε καὶ ἐκαλλώπισε τὸ 1713 καὶ τὴν Τράπεζαν τῆς ἐν Γαυρεῖ τῆς Ἄνδρου μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἁγίας καὶ ἐπέστρωσε τὸ δάπεδον αὐτῆς διὰ μαρμάρων, καθ' ἃ ἀναφέρει σημεῖωμα σωζόμενον ἐν τῷ Κώδικι τῆς μονῆς ταύτης καὶ ἔχον ὧδε:

«† ἀψιν' ἐμαρμαροστρώθη ἡ τράπεζα διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου Νεῖλου ἀρχιερέως τοῦ ἐξ Ἄνδρου».

Περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων γενομένου εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναχράντου ἀφιερωμάτων σώζεται τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον πατριαρχικὸν γράμμα:

«† Κοσμᾶς ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Εἴθισται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ καλῶς εἴθισται, τὸ κατοχυροῦν γράμμασι τὰς κατὰ καιροὺς αὐτῶν ὑποθέσεις καὶ συμφωνίας· δηλωτικὰ καὶ γὰρ εἰσι τῶν πραγμάτων τὰ γράμματα, καὶ κατὰ πάντα καιρὸν παραστατικὰ τῶν διαταχθέντων καὶ πραχθέντων· ἄλλως γὰρ δίχα τῆς τῶν γραμμάτων ὑπομνήσεως οὐκ ἔνεστι διαμνημονευόμενα τὰ πράγματα σώζεσθαι καθὰ διετάχθησαν καὶ ἐπράχθησαν.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν διαφορὰν ἐσχηκότες πρὸς ἀλλήλους ὄτε θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος πρῶην Μετρῶν καὶ Ἀθύρων κὺρ Νεῖλος, καὶ οἱ πατέρες τοῦ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Ἄνδρου ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Παναχράντου περιτινων ἱερῶν σκευῶν, ἦτοι δύο εὐαγγελίων ἀργυροκοσμημένων, καὶ δύο κιβωτίων ἀργυρῶν, καὶ σταυροῦ τοῦ μακαρίου, καὶ λοιπῶν εἰδῶν προαποσταλέντων παρὰ τοῦ κὺρ Νεῖλου εἰς τὸ ῥηθὲν μοναστήριον τῆς Παναχράντου, συμπαρέστησαν ἐπὶ συνόδου ἔμπροσθεν τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ ὁ μὲν κὺρ Νεῖλος ἐζήτηε ἐπαναλαβεῖν τὰ ῥηθέντα ἱερὰ σκευή, ἅτε ἀποστείλας, φησί, εἰς τὸ μοναστήριον πρὸς φύλαξιν, σκοπὸν ἔχων παραγενέσθαι ἐκεῖσε,

δεῶν, Ὁ Ἄθως. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, φεβρ', σ. 159-160. Περὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Γ' ὁ γράφων ἐφιλοτόνησεν ἴδιον φρόνισμα, ἀπομύνην εἰσεῖ ἀνέκδοτον.

1) Κώδικος μονῆς Παναχράντου σ. 172.

καὶ ἐὰν εὐαρεστηθῆ τότε ἀφιερῶσαι τῷ μοναστηρίῳ τῆς Παναχαράντου τὰ σκεύη ταῦτα, καὶ ποιῆσαι ἐν τῷ μοναστηρίῳ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ. Ἀπελθὼν δὲ καὶ μὴ εὐαρεστηθεὶς ἐζήτηε ἐπαναλαβεῖν αὐτά· οἱ δὲ πατέρες τοῦ μοναστηρίου ἀπολογούμενοι ἔλεγον, ὡς ἀφιερῶσατο ὁ κύριος Νεῖλος τῷ ἱερῷ αὐτῶν μοναστηρίῳ ταῦτα, καὶ ἐν τάξει ἀφιερωμάτων ἐξαπέστειλεν εἰς τὸ μοναστήριον αὐτά, τὰ δ' ἐκκλησιαστικὰ ἀφιερῶματα, ἅπαντες ἀφιερωθέντα, εἰς τοῦ λοιποῦ ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα· κἀντεῦθεν διαφερομένους ἀλλήλοις, καὶ τῶν προβαλλομένων παρ' ἑκατέρου μέρους μὴ ὄντων καθαρῶς διευκρινισμένων, ἐκρίθη εὐλογον καὶ ἀπειράνθημεν συνοδικῶς, τὰ μὲν ῥηθέντα σκεύη μένειν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Παναχαράντου ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα, διδόναι δὲ τοὺς πατέρας τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου τῷ κύριῳ Νεῖλῳ κατ' ἔτος ἀνά τριάκοντα γρόσια. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν τοι καιρῷ διατρίβει καὶ κατοικεῖ καὶ εὐρίσκειται ὁ κύριος Νεῖλος ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρου, ἐν τοσοῦτ' λαμβάνειν αὐτὸν παρὰ τῶν πατέρων τῆς Παναχαράντου τὰ ἄνω τριάκοντα γρόσια κατ' ἔτος πρὸς μερικὴν αὐτοῦ περίθαλψιν καὶ ζωόρκειαν· ἀναχωρήσαντος δὲ τούτου ἐκεῖθεν, ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου δηλονότι, καὶ ἀλλαγῆθι μετοβάντος καὶ μετοικήσαντος, μηκέτι ὀφείλειν τοὺς πατέρας τῆς Παναχαράντου διδόναι αὐτῷ κατ' ἔτος τὰ τριάκοντα γρόσια. Τούτου χάριν γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερετίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ γενομένη εὐλογοφανὴς συνοδικὴ ἀπόφασις περὶ τῶν προειρημένων ἱερῶν σκευῶν ἔχει τὸ κύριος καὶ μένει ἀδιασάλευτος καὶ ἀμετάστρεπτος, καὶ κατ' αὐτὴν τὰ μὲν ῥηθέντα σκεύη μένειν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Παναχαράντου ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα, ὀφείλουσι δὲ οἱ πατέρες τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου παρέχειν κατ' ἔτος τὰ συνοδικῶς διορισθέντα καὶ ἀποφασισθέντα τριάκοντα γρόσια τῷ κύριῳ Νεῖλῳ, ἐν ὅσῳ καιρῷ δηλαδὴ εὐρίσκειται καὶ κατοικεῖ ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρου, ὀψέποτε δ' ἂν θελήσῃ ἀναχωρῆσαι ἐκεῖθεν καὶ μεταβῆναι τε καὶ κατοικῆσαι ἀλλαχοῦ παύεσθαι τὴν πρὸς τούτον κατ' ἔτος δόσιν τῶν τριάκοντα γροσίων, μενόντων εἰς τὸ ἐξῆς τῶν πατέρων τοῦ μοναστηρίου ἀκαταξήτων καὶ ἀνενοχλήτων ὑπ' αὐτοῦ. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἐπιβεβαιωτικὸν γράμμα καὶ ἐπεδόθη τοῖς πατράσι τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Παναχαράντου. ἠψιμ', ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ κη'».

Εἶπε δ' ἡ οικογένεια Μηνητρινοῦ, ἐξ ἧς ὁ περὶ οὗ τὸ μετὰ χεῖρας φρόνημα ἐπίσκοπος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλος, ἐκ τῶν ἐν Ἄνδρῳ παλαιότερων. Ἐν ἐγγράφῳ ἐπὶ μεμβράνης τοῦ ἔτους 1572, Ἰανουαρίου 30, Ἰνδικτιῶνος ιε', συντεταγμένῳ εἰς τὸ ἐν Ἄνδρῳ χωρίον Λάμυρα ὑπὸ τοῦ νοταρίου Ἰωάννου Στρατηγοπούλου, γίνεται μνεῖα τοῦ κύριου Μαργῆ τοῦ ποτὲ μαῖστορος Νικολάου Μηνητρινοῦ (1). Ὑπῆρξε δὲ συγχρόνως ἡ οἰκογένεια Μηνητρι-

νοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ νήσῳ λευϊτικῶν. Δύο ἔχομεν ἐκ ταύτης ἱεράρχας, τὸν περὶ οὗ πρόκειται ἐνταῦθα ἐπίσκοπον Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλον καὶ τὸν μητροπολίτην Προύσης Κωνσταντῖνον τὸν ἐπιλεγόμενον Καλογεράν(1). Πλὴν τούτων ὁ γράφων, ἀναδιφῶν κοιμισιὰ χειρόγραφα καὶ ἀνατρέχων καὶ εἰς ἄλλας πηγὰς, ἠδυνήθη νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ὑπαρξίν καὶ πολλῶν ἄλλων ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης κληρικῶν, ὧν κυριώτεροι οἱ ἐξῆς :

— Γερμανὸς Μηνητρινοῦ, ἠγούμενος τῆς ἐν Ἄνδρῳ ἱερᾶς μονῆς τῆς Παναχαράντου, τὴν ὑπαρξίν τοῦ ὁποῦ διεπιστώσαμεν ἐκ τοῦ ἐξῆς σημειώματος σωζομένου ἐν κώδικι χαρτῶφ τοῦ 15' αἰῶνος τῆς ὡς εἴρηται μονῆς : «Τὸ παρὸν μιναιῶν ἰπάρχι τῆς μονῆς τῆς Παναχαράντου ἐν τῷ Καταφίγι ἐν τῷ Ἄντρο καὶ εἰτις τῷ ἀποξενόσι ἐξ αὐτῆς τῆς μονῆς νὰ ἐχι τὰς ἀράς τον πατέρων. Καθηγούμενος τῆς Παναχαράντου Γερμανὸς ἱερομόναχος τῷ ἐπίκλι Μηνητρινοῦ» (2).

— Λεονάρδος Μηνητρινοῦ. Οὗτος κατὰ παλαιὸν γράμμα τοῦ Ἄνδρου Μακαρίου (1626—1630) ἀναγνωρίζεται ὡς ἐκ προγόνων κεκτημένος τρεῖς ἐκκλησίας καίμενας εἰς τὸ χωρίον Ἀψηλοῦ, τὴν Κοίμησιν τῆς Παναγίας, τὸν Ἄγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον καὶ τὸν Μέγαν Βασίλειον τὸν Οὐρανοφάντορα (3).

— Παπᾶ Ἀδξέντιος Μηνητρινοῦ. Ἐξῆ ἐν ἔτει 1697, ὅτε κληθεὶς ἐξετίμησε τὴν ἀξίαν διαφόρων χωραφίων.

— Παπᾶ Νικολὸς Μηνητρινοῦ, ὑπογραφόμενος ἐν ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1713 (4).

— Ἰγνάτιος ἱερομόναχος Μηνητρινοῦ. Ἦκμασε τελευτῶντος τοῦ 12' αἰῶνος καὶ ὑπῆρξεν υἱὸς τοῦ παπᾶ Λεονάρδου Μηνητρινοῦ. Οὗτος ἀναφέρεται μετὰ τῶν ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου βιβλιογράφων, γράψας ἐν ἔτει 1785 Ἀνθολόγιον σωζόμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μονῆς τοῦ Ξηροποτάμου (5).

ἔξουσ' ἂν νοτάριος ἐν Ἄνδρῳ. Εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν Ἄνδρῳ νοταρίων ἐπὶ Φραγκοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας ἐν περιοδ. «Byzantinisch—Neugriechische Jahrbüchen», Athen 1930, σ. 87-98.

1) Δ. Π. Πασχάλη, Κωνσταντῖνος Δ. Καλογεράς, μητροπολίτης Προύσης (1801-1870), ἐν Ἀθήναις 1927.

2) Δ. Π. Πασχάλη, Χριστιανικὴ Ἄνδρος, τευχ. Β', ἐν Ἀθήναις 1925, σ. 11.

3) Δ. Π. Πασχάλης, ἔνθ. ἀν.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἀναγραφή χρονολογικῆ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρῳ ἀπὸ Ζωίλου (362) μέχρι Μητροφάνου (†1889) καὶ εἰδήσεις ἱστορικαὶ περὶ αὐτῶν, ἐν περιοδ. «Θεολογία», τ. Δ' (1926), σ. 362.

4) Δ. Π. Πασχάλης, ἔνθ. ἀν.

5) Δ. Π. Πασχάλη, Ἄνδριοι βιβλιογράφοι καὶ κωδίκων κτήτορες κατὰ τοὺς μέσους μῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐν Ἀθήναις 1927, σ. 10-11.

1) Δ. Π. Πασχάλη, Ὁ Σπαρτιάτης Στρατηγόπουλος, δημόσιος ὑπὸ βασιλικὴν

— Πρωτοσύγγελος Ἱγνάτιος Μητρινός. Ἐν τῇ ἐν Ἄνδρῳ μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἀγίας σφύζεται μικρὰ ἀργυρᾶ πυξίς ἐν σχήματι καρποῦ χειρὸς, ἐν ἣ εὐροῖται προσημοσμένη ἡ χεὶρ τοῦ Ἀγίου Κηρύκου. Φέρει ἡ πυξίς αὐτὴ καὶ 7 λίθους. Ἐπὶ τοῦ κάτωθεν αὐτῆς μέρους ἀναγινώσκεται ἡδε ἡ ἐπιγραφή :

Ουτὴ ἡ χεὶρ τοῦ ἁγίου μαρτυροῦ Κυριζου ἐστὶ τοῦ μοναστηρίου Ἀνδρον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ Γαβριου Ἀγίας καὶ ἐπωλήθη ὑπο Ναθαναὴλ εἰς τὸν μητροπολιτὴν Δαρισησῆς καὶ τὴν ἠγορασεν ὁ πρωτοσυγγελοῦ Ἱγνατιος Μητρινός δια γροσια 320. Ἐτος 1708 (1).

Πιθανῶς ὁ πρωτοσύγγελος Ἱγνάτιος Μητρινός νὰ εἶνε ὁ αὐτὸς μὲ τὸν προαναφερθέντα ὁμώνυμόν του ἱερομόναχον.

— Ὁ ἐλλαβέστατος ἐν ἱεροῦσι παπᾶ κληρ. Ἀντώνιος Μητρινός, ἀναφερόμενος ἐν ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1768 (2).

— Παπᾶ Ἰωάννης Μητρινός (3).

— Παπᾶ Δημήτριος Μητρινός. Δαπάνη τούτου κατεσκευάσθη ἐν ἔτει 1763 κρήνη θολοσκεπῆς εὐρισκομένη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἀπὸ τοῦ χωρίου Ὑψηλοῦ εἰς Μεσαθούριον, ἀφ' ἧς διὰ διπλῶν μαρμαρίνων κρουῶν ὄρει ἀπαύστως καὶ ἀμειώτως χεμιῶνός τε καὶ θέρους ὕδωρ πηγαιὸν ἀφθονώτατον καὶ διανέστατον.

— Παπᾶ Λεονάρδος Μητρινός, ἱερεὺς ἐν ἔτει 1785 τῆς ἐν Κάτω Κάστρῳ τῆς Ἄνδρου ἐκκλησίας Παναγίας Θεοσκεπαστής. Οὗτος ὢν ἰδιοκτήτης τῆς μικρᾶς παλαιᾶς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας «κειμένης ἔξω ἀπὸ τὸ κάστρον τῆς Ἄνδρου, κάτω εἰς τὸν πύργον τοῦ ἀγᾶ», ἀφιέρωσε ταύτην τὴν 3 Ἰουνίου 1790 «διὰ νὰ γίνῃ μετόχιον τοῦ Σινᾶ Ὁρους», ὑπὸ τὴν ἀπαράβατον ὑποχρέωσιν «νὰ γίνεταί εἰς αὐτὴν τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον δύο φοραῖς κοινὴ λιτανία κατὰ τὴν τοπικὴν συνήθειαν, μία τῆς ὀρθοδοξίας καὶ ἄλλη τῆς διακαινισίμου, ἧτις κοινῇ ψήφῳ καὶ γνώμῃ θέλουσι νὰ γίνεταί εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα, χωρὶς τινος ἐνοχλήσεως ἢ προφάσεως τοῦ κατὰ καιρὸν πρωτοσυγγέλλου σιναΐτου, ὡσὰν ὁποῦ ὁμοφώνως ἅπαντες τῇ γνώμῃ τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου ἄνδρου κυρίου κυρίου διονυσίου ἠθέλησαν νὰ ἀφιερῶθῃ εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος μὲ τοιαύτην ὑπόσχεσιν». Τὸ ἀφιερωτικὸν γράμμα συνέταξεν ὁ ἐν Ἄνδρῳ πρωτοσύγκελλος σιναΐτης Ἰωαννίκιος Μπίστης, ὅστις καὶ ὑπέγραψεν αὐτὸ ἀποδεχθεὶς τὸν ἕρον τῆς τελέσεως ἐτησίως τῶν δύο

1) Δ. Π. Πασχάλη, Μεσαιωνικῶν καὶ μεταγενεστέρων ἐπιγραφῶν τῆς νήσου Ἄνδρου συμπλήρωμα, ἐν «Ἐπετηρῇ τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τ. 5' (1929), σ. 206-7.

2) Δ. Π. Πασχάλη, Ἀναγραφή χρονολογικῆ τῶν ἐν Ἄνδρῳ ἀρχιερατευσάντων, περιοδ. «Θεολογία», τ. Ε' (1927) καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει, σ. 12.

3) Δ. Π. Πασχάλης, ἐνθ. ἀν., σ. 12 καὶ 13.

λιτανειῶν κατὰ τὴν κρατοῦσαν ἐν Ἄνδρῳ παλαιὰν συνήθειαν καὶ παρέδωσε τὸ συνταχθὲν ἀφιερωτικὸν ἔγγραφο «τοῖς εὐγενεστάτοις ἄρχουσι καὶ πρωεστῶσι τῆς νήσου Ἄνδρου εἰς διηνεκὴ τὴν ἀπόδειξιν». Τῷ 1835 ὁ ἀπὸ Σιναίου οἰκουμενικὸς πατριάρχης Κωνσταντίας ἐδώρησε τὴν ἐκκλησίαν ταύτην εἰς τὴν τότε συνιστωμένην Καίρειον Σχολήν, ὅπως οἱ ἐν αὐτῇ διαιτώμενοι μαθηταὶ ἀκροῶνται τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην, ἧτις ἐκεῖτο πλησιέστατα εἰς τὸ Καίρειον Ὁρφανοτροφεῖον (1) βραδύτερον ἢ ἐκκλησία αὕτη μεγεθυνθεῖσα ἐγένετο ἐνοριακὴ, μεταφερθέντων εἰς αὐτὴν τῶν σκευῶν καὶ τοῦ καλλιτεχνικοῦ ξυλογλύπτου τέμπλου τῆς διαλυθείσης γυναικείας μονῆς τῆς Ἀγίας Μαρίνης τῶν Ἀποικίων. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αὐτῆς κατεδαφίσθη καὶ ἐπὶ τοῦ ἄνωθεν αὐτῆς ὕψωματος ἀνηρέθη νέα μεγάλη μετὰ τοῦ ἄλλου κατ' ἀτυχῆ βυζαντιανὴν ἀπομίμησιν ἐκκλησία, τὸ δὲ λαμπρὸν ξυλογλύπτον τέμπλον ἀνεκατεστάθη ἀπειροκόλως ὑπὸ ἄλλου μαρμαρίνου. Αἱ δύο ἐτήσια λιτανεῖαι ἀπὸ πολλοῦ ἔπαυσαν τελούμεναι, εἰς ἣν δὲ θέσιν ἦτο ἡ παλαιὰ ἐκκλησία τῆς Παναγίας εἶναι σήμερον κήπος μετ' ἀναβουτηρίου.

— Ἀγαθάγγελος Μητρινός. Ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἐν Ἄνδρῳ εὐαγοῦς μονῆς τῆς Παναχαρίτου ἀνάκειται εἰκὼν τῆς Θεομήτορος, πέριξ τῆς ὁποίας παρίστανται διὰ χειρὸς καλλιτέχνου οἱ δώδεκα μεγάλοι προφῆται. Ἡ εἰκὼν φέρει βαρῦτιμον ἀργυρήλατον καὶ ἔγχρυσον πλαίσιον, λίαν καλαισθητικῶς ἐργασμένον, ὑπάρχει δ' ἐπ' αὐτοῦ ἐγχάρακτος ἡ ἐξῆς ἀνορθόγραφος ἐπιγραφή :

† Ἐνκακοσμήθι ἡ νεραγία νκὸν τῆς θαιοτόκου διὰ ἐξόδοον τον πανοσιωτάτου προηγουμένου Κυρ. Ἀγαθαγγέλου Μητρινοῦ 1795, ἰουνίου 11.
† Διὰ χειρὸς Ἀντωνίου Παρίσι.

Ἐπὶ εἰκόνας δὲ τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ αὐτῷ ὡσαύτως ναῷ ἀνακειμένης καὶ φερούσης ἐλίσης πλουσιώτατον κόσμον ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, εὐρηται κεχαραγμένον ἐπὶ τοῦ ἀργυρηλάτου πλαισίου τὸ ἔτος 1796 καὶ τὸ ὄνομα τοῦ προηγουμένου Ἀγαθαγγέλου Μητρινοῦ, κάτωθεν δ' ὁμοίως τὸ ὄνομα τοῦ καλλιτέχνου τορευτοῦ Ἀντωνίου Παρίση, ὅστις, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ ἐπωνυμίου του, ἦτο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, Τήσιος τὴν πατρῷδα.

Εἰς τοὺς ἀνωτέρω πρέπει νὰ καταλέξωμεν καὶ τὸν εἰκονογράφον Νικόλαον Μητρινοῦ. Ἠξμασεν οὗτος τὴν ΠΗ' ἐκ. καὶ ἦτο ἐξ Ἀποικίων τῆς Ἄνδρου. Τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἀληθῆ καλλιτεχνήματα, φέρουσι χρονολογίαν, καὶ τὸ μὲν κυριώνυμον αὐτοῦ ὀλογράφως, τὸ δ' ἐπὶ ὀνυμον διὰ τοῦ μονογράμματος :

Ἐργα τοῦ καλλιτέχνου τούτου σώζονται εἰς τὰς ἐξῆς ἐν Ἄνδρῳ ἐκκλησίας : Τὴν Σάριζαν τῶν Ἀποικίων (Γενέσιον τῆς Θεοτόκου), τὴν Κατασύρτην (Κοίμησιν τῆς Θεοτό-

1) Δημητρ. Π. Πασχάλη, Θεόφιλος Καίρης, ἐν Ἀθήναις 1928, σ. 55.

κου), ἔνθα ὠραία εἰκὼν αὐτοῦ τοῦ Παντοκράτορος, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Μεσαρίας *Παναγία Βουργάρα*, ἔνθα δύο εὐμεγέθεις πίνακες αὐτοῦ εἰκονίζοντες τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, καθὼς καὶ εἰς τὸν κατὰ τὴν συνοικίαν τῆς Καμάρας τοῦ Κάτω Κάστρου τῆς Ἄνδρου ναὸν τῆς *Ἁγίας Βαρβάρας*, ἔνθα εἰκὼν αὐτοῦ τῆς Θεοτόκου βρεφοκομούσης. Δυστυχῶς, παρὰ τὰς κατ' ἐπανάληψιν γενομένας ὑποδείξεις καὶ παραστάσεις, οὐδεμία λαμβάνεται πρόνοια πρὸς διάσωσιν τῶν ἔργων τούτων, ὁσημέραι ἀφαιριζομένων διὰ τε τὴν ἐπήρειαν τῶν καιρῶν καὶ τὴν ἀγροικίαν τῶν ἐπιτρόπων τῶν ναῶν, οἵτινες χάριν χυδαίας ἐπιδείξεως δὲν ὀκνοῦσι νὰ ἀντικαθιστῶσι τὰ παλαιὰ σεπτὰ καὶ εὐτεχνα τῶν ναῶν κειμήλια διὰ συγχρόνων βανουσοργημάτων τῆς ἐσχάτως ἀπειροκαλίας.

Σημειωτέον ἐν τέλει, ὅτι οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοι τῶν Μηντηρινῶν μετέβαλον κακοζήλως τὸ ἐπώνυμον αὐτῶν εἰς Μενδρινός, πιθηκίζοντες ἄλλα ξενικὰ τοιαῦτα ἐπωνύμια. Ἔτσι ἀσυναισθήτως ἐχώρισαν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν προγόνων των, οἱ ὅποιοι ἐπὶ αἰῶνας ἐτίμησαν τὸ ὄνομά των ἄνευ κηλίδος καὶ ψόγου.

B'

Μεσημβρίας Γρηγόριος Περάκη Σπυρίδος

Ὁ Μεσημβρίας Γρηγόριος ἐγεννήθη ἐν τῷ χωρίῳ Ἀπατούρια τῆς Ἄνδρου, υἱὸς ὄν τοῦ ἐκ τῶν προκρίτων τῆς νήσου Περάκη Σπυρίδου, τῆς γνωστῆς ἐν Ἄνδρῳ ἀρχοντικῆς οἰκογενείας, ἣτις εἶχε διακλαδώσεις ἐν Κάτω Κάστρῳ, ἐν Μεσαρίᾳ καὶ ἐν Ἀποικίαις τῆς ἰδίας νήσου. Ὁ Περάκης Σπυρίδος εἶχε τέσσαρας υἱούς, τὸν περὶ οὗ πρόκειται μητροπολίτην Γρηγόριον, δύο ἱερομονάχους, τὸν Λεόντιον καὶ Νικόδημον, καὶ ἓνα κοσμικόν, τὸν Μιχαήλ, οὗτινος υἱὸς ἦτο ὁ Γεώργιος Σπυρίδος ὁ ἐπιλεγόμενος Πουγγιάς, ἐκ τῶν ἐντίμως μεθεξίντων εἰς τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγῶνα τοῦ 1821 (1). Κατὰ τὸν 19' αἰῶνα, καὶ ἰδίως κατὰ τὰ ἔτη 1678 καὶ 1699 ἀναφέρεται ὁ ἀρέντης Περάκης Σπυρίδος, τῷ δὲ 1800 μνεία γίνεται τοῦ ἐκ τῶν προυχόντων τοῦ Κάτω Κάστρου Ζανῆ Σπυρίδου τοῦ ἐπιλεγόμενου Καζανόβα. Γνωστὸς ὡσαύτως εἶναι ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης ὁ Ἄντ. Σπυρίδος, διατελέσας συμβολαιογράφος κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ 10' αἰῶνος.

Μητροπολίτης ὢν Λούστρας ὁ Γρηγόριος μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσημβρίας τῷ 1801. Ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας Γρηγορίου τοῦ Ε' (1806—1808) εὐρίσκομεν τὸν Μεσημβρίας ἐνδημοῦντα εἰς Κωνσταντινού-

1) Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Ἡ Ἄνδρος κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Μετ' ἀνεκδότων ἐγγράφων. Ἐν Ἀθήναις 1930, σ. 84.

πολιν ὡς συνοδικόν, ὡς τοιοῦτος δὲ φέρεται συνυπογεγραμμένος μεταξὺ τῶν λοιπῶν συνοδικῶν κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1806 ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν Ἄνδρῳ γυναικείας οἰκογενειακῆς αὐτοῦ μονῆς τῆς Ἁγίας Εἰρήνης σ. γιλλίῳ, δι' οὗ ἡ μονὴ αὕτη καθίσταται σταυροπηγική, καὶ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1807 ἐν σιγιλιώδει γράμματι «περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου τοῦ κειμένου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀθηνῶν τοῦ ἐπιλεγόμενου τοῦ Πετράκη» (1).

Τῷ 1808 παραιτηθεὶς ὁ Γρηγόριος τῆς Μητροπόλεως Μεσημβρίας μετέβη εἰς Ἄνδρον, ὅπως ἀναλάβῃ αὐτοπροσώπως τὴν διεύθυνσιν τῆς εὐαγοῦς καὶ ἱερᾶς μονῆς τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, τὴν ὁποίαν ἰδίᾳ δαπάνῃ ἀνήγειρεν ὁ ἀδελφός του ἱερομόναχος Λεόντιος Περάκη Σπυρίδος, εἶχε δὲ τὴν ἐπιστάσιαν ταύτης μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λεοντίου ὁ ἀδελφός του ὡσαύτως ἱερομόναχος Νικόδημος. Ἀλλὰ θανόντος καὶ τούτου καὶ τῆς μονῆς, ἥτις ἦτο γυναικεία καὶ εἶχε ἀναχθῆ εἰς μεγάλην ἀκμήν, ἐχούσης ἀνάγκην αὐστηρᾶς ἐποπτείας, ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ εἰς Ἄνδρον πρὸς τοῦτο ὁ Μεσημβρίας Γρηγόριος, εἰς ὃν ἡ μονὴ αὕτη εἶχε περιέλθει μετὰ τῶν πολλῶν κτημάτων τῆς κληρονομικῆς δικαιοῦμα μετὰ τὸν θάνατον τῶν δύο ἀδελφῶν του, ἐχόντων κτητορικὸν ἐπ' αὐτῆς δικαίωμα. Μετ' ἀσκητικῆς δ' ὄντως αὐστηρότητος διηύθυνε ὁ Γρηγόριος τὰ τῆς μονῆς ταύτης, ἐν ἣ καὶ κατέλυσε τὸν βίον μετὰ τὸ 1820 (2).

Τὸ ὄνομα τοῦ Μεσημβρίας Γρηγορίου μνημονεύεται ἐν ἐπιγραφῇ ἐν τῷ ναῷ τῆς ὡς εἴρηται μονῆς τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, ἄνωθεν τῆς ἀριστερᾶς θύρας τοῦ τέμπλου. Εἶνε δ' ἡ ἐπιγραφή μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας γεγλυμένη διὰ κεφαλαιωδῶν γραμμάτων κατὰ τὸ βυζαντιακὸν ἰδιότυπον, καὶ ἔχει κατὰ κοινὴν μεταγραφὴν ὧδε :

† Ἡ μὲν ἐκ βάθρων ἀνέγερσις τοῦ ναοῦ τούτου ὠκοδομήθη παρὰ Λεοντίου ἱερομονάχου ἀφ' ἧ', ὁ δὲ καλλοπισμὸς αὐτοῦ νῦν ἀπαρτίσθη διὰ προτροπῆς καὶ ἰδίας δαπάνης τοῦ πατριεστάτου ἁγίου Μεσημβρίας Κυρίου Γρηγορίου κατὰ τὸ ἄνω (1806).

Ἐν τῷ χωρίῳ *Κυπρίνια* τῆς Ἄνδρου, τὴν ἐπίκλησιν λαβόντι ἐκ τοῦ παρ' αὐτῷ μοῦ υδροῦ τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ, ἐγείρεται ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος, πάλαι ποτὲ ἑνοριακός. Ἔχει ὁ ναὸς οὗτος τέμπλον ξυλόγλυπτον, ἐφ' οὗ σὺν ἄλλοις ἀνάκειται εἰκὼν, δεξιᾶς χειρὸς ἔργον, φέρουσα χρονολογίαν 1804. Ἐν Μιναίῳ δὲ τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ἔχοντι ἀποκεκομμένην τὴν πρῶτην σελίδα, ἀνέγνωμεν πρὸ τινων ἐτῶν τὸ ἔξης ἐν τῷ τελευταίῳ παραφύλλῳ σημείωμα :

«Καὶ τότε σὺν τοῖς ἄλλοις ἐν τοῖς κτήμασι πέφυκε τῆς μονῆς τῆς ἁγίας ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Εἰρήνης, ἅτινα μὲ τὸ νὰ εὐρέθησαν πεπαλαιωμένα

1) Β. Α. Μυστακίδης, ἐν περιοδ. «Παρνασσῶ», τ. Θ' (1885), σ. 293.

2) Δ. Π. Πασχάλη, Μονὴ Ἁγίας Εἰρήνης, ἐν Ἀθήναις 1930.

καί σεσαθρωμένα ἐσταχώθησαν καὶ ἐδιορθώθησαν διὰ προτροπῆς καὶ ἐξόδων τοῦ πανιερωτάτου καὶ θεοπροβλήτου μητροπολίτου ἁγίου Μεσημβρίας κυροῦ Γρηγορίου Σπυρίδου, κατὰ τὸ αὐτῶν».

Γ'

Μεσημβρίας Ἰωσήφ Λεφάκης

Ἄνδρος τὴν πατρίδα, γεννηθεὶς ἐν Χώνας τοῦ Κορθίου ὁ Ἰωσήφ Λεφάκης, προήχθη, ἐπώνυμος ὢν ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς, εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσημβρίας τῷ 1814. Ἰερομόναχος ὢν κατελέγετο ἐν τοῖς διακριθεῖσι διδασκάλοις τῆς περιωνύμου σχολῆς τοῦ Μεγάλου Ρεύματος (Ἀρναούτικοῦ) Κωνσταντινουπόλεως (1), ὡς τοιοῦτος δ' ἐχειροτονήθη ἐν αὐτῷ τῷ πατριαρχικῶναφ εἰς ἐπίσκοπον τιτουλάριον Μελιτηνῆς (2) κατ' Αὐγουστον τοῦ 1809 ἐπὶ Καλλινίκου Ε' τοῦ ἀπὸ Νικαίας «κατὰ θεομᾶς δεήσεις καὶ παρακλήσεις τῶν ἐκεῖ κατοικοῦντων εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐπὶ τῷ ἀποκατασταθῆναι προσετώτα ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν» (3) Καθ' ἃ δὲ σημειοῦται ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀσωμάτων τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, ὁ ἅγιος Μελιτηνῆς ἐπλήρωσε 1440 γροῖσια ἐμβατικά μηνῶν δεκαοκτῶ καὶ ἡμερῶν δεκαεπτά, ἐξ ὧν τὰ μὲν 440 διὰ τοὺς παρελθόντας ἐξ ἡμῶν καὶ 17 ἡμέρας, τὰ δὲ 1000 διὰ τὸ ἐλευσόμενον νέον ἔτος, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς α' Μαρτίου τοῦ αὐτῶν ἔτους (4). Βραδύτερον ὁ Μελιτηνῆς ἐχοροστάτει εἰς τὴν ἐν Τζουπαλιῇ, ἐνορίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, καὶ ἐδίδασκεν εἰς τὸ σχολεῖον αὐτῆς τὰ ἑλληνικά.

Τῷ 1813 ὁ Ἰωσήφ ἐγκατέλιπε τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἄνδρον, ἐλαυνόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ συστήσῃ ἐν Κορθίῳ, τῇ ἰδιαιτέρᾳ πατρίδι του, σχολεῖον καὶ διδάξῃ ἐν αὐτῷ. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ πρὶν ἢ γείνη ἀρχιερεὺς ἐδίδασκεν ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὴν ἐπὶ ἀρχιεπισκόπου Ἄνδρου Διονυσίου Β' συσταθεῖσαν ἐν Κάτω Κάστρῳ τῆς Ἄνδρου σχολὴν ἐλ-

1) Β. Α. Μυστακίδης, ἐν περιοδ. «Παρνασσῶ», τ. Θ', σ. 291.—Φαίδωνος Κουκουλέ, Ἱστορικὰ σημειώματα περὶ τῶν σχολῶν Μεγάλου Ρεύματος, ἐν περιοδ. «Ξενοφάνει», τ. Ε' (1907), σ. 453-465 καὶ τ. Σ' (1909), σ. 87-93 καὶ 110-117.

2) Ἡ Μελιτηνὴ ἦν πόλις ἐπίσημος τῆς Καππαδοκίας, ἐν αὐτῇ δ' ἐγεννήθη ὁ ἅγιος Εὐδόκιμος ὁ Μέγας καὶ ἐμμετόρησεν ὁ ἅγιος Πολύενκος, ὑπῆρξε δὲ καὶ πατρὶς Μελετίου τοῦ θεοπεσιῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας. Κατεστράφη τὸν ΙΑ' αἰῶνα.

3) Ἀβασανίσιος ἔγραψάν τινες, ὅτι ἐχειροτονήθη ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας τοῦ αὐδίου Γρηγορίου τοῦ Ε' Ἄλλ' ὁ μὲν Ἰωσήφ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς τὸν Αὐγουστον τοῦ 1806, ὁ δὲ Γρηγόριος ἀνέλαβε τὸ δεύτερον τὴν πατριαρχεῖαν ἀρχομένου τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους τούτου. Μ. Ἰ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες, σ. 680.

4) Κώδικος σ. 124.

ληνικῶν γραμμῶν, ὡς τεκμαίρεται ἐξ ἀλληλογραφίας μεταξὺ ἀμφοτέρων, σωζομένης παρὰ τῷ γράφοντι (1).

Ἄλλ' ἐνφ' αἷμα τῇ ἀφίξει του, φέροντος μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ δεκάδα ὑποτρόφων μαθητῶν, τῷ ἐγένετο λαμπρὰ ἐν Κορθίῳ δεξιῶσις καὶ προσεφέρθη μάλιστα εἰς αὐτὸν ὅπως ἐγκατασταθῇ εὐπρεπῶς ὁ ἐν Κορθίῳ πύργος τοῦ Καμπάνη τοῦ ἐπιλεγόμενου Σταθακοπούλου, βραδύτερον ἐπῆλθε ρῆξις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν προκρίτων τοῦ Κορθίου, ἀξιούντων ὅπως ἡ Σχολὴ ἀνεγερθῇ ἐν Μοσχίωνι, ἐνφ' ὁ ἅγιος Μελιτηνῆς ἐπέμενε νὰ συστήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ γενέθλιον χωρίον του Χώνας. Ἐνεκα δὲ καὶ ἀνεπαρκείας τῶν προσφερομένων εἰς αὐτὸν ἐν Κορθίῳ μέσων, ἰδίως μετὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐξ Ἀηδονίων τοῦ Κορθίου κοτζάμπαση Ἰωάννου Καμπανᾶκη διὰ τοῦ ἐκ Κάτω Κάστρου Δημητρίου Π. Καμπάνη, ἐξηναγασθῆ ὁ Μελιτηνῆς, πιεζόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ νέου κοτζάμπαση, νὰ μεταβῇ ἐκὼν ἄκων εἰς Κάτω Κάστρον καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν 7 Ἰουνίου 1813 διὰ συμφωνητικῶν τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκεῖ Σχολῆς Ἑλληνικῶν Γραμμῶν καὶ τὴν ἐπιστασίαν τῆς ἀνεγειρομένης διὰ τὴν Σχολὴν ταύτην νέας οἰκοδομῆς ἐπὶ ἐτησίῳ μισθῷ 1200 γροσίων, ὑποχρεούμενος ὅπως διὰ τούτων πληρῶν καὶ τὸν μισθὸν ἐνὸς ὑποδιδασκάλου βοηθοῦ του.

Ὁ μισθὸς δὲ αὐτοῦ, καθὼς καὶ τὰ πρὸς ἀνέγερσιν τῆς σχολῆς ἀναγκαιοῦντα χρήματα, θὰ κατεβάλλοντο εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν συναφθεῖσαν συμφωνίαν ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τῆς σχολῆς, εἰς οὓς εἶχεν ἀνατεθῆ καὶ «ἡ σύναξις τῶν συνδρομῶν διὰ τὰ ἔξοδα τῆς οἰκοδομῆς». Ὁ δὲ ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς ὑπεσχέθη ἀφ' ἐτέρου ἐν τῷ ἰδίῳ ἀπὸ 7 Ἰουνίου 1813 συμφωνητικῶν νὰ ἀφιερῶσιν ὑπὲρ τῆς σχολῆς ταύτης τοῦ Κάτω Κάστρου δέκα χιλιάδας γροσίων, τὰς ὁποίας εἶχε δανεισμένας ἐπὶ τόκῳ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Συντεχνίαν τῶν Γουναράδων, ὅπως ἐκ τοῦ τόκου αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀφιερῶντος λαμβάνῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ ὁ κατὰ καιροὺς διδάσκαλος τῆς σχολῆς.

Ἦρχισε δὲ τακτικὴ ἡ διδασκαλία τοῦ Μελιτηνῆς, μετ' ἐνθέου ζήλου ἐργαζομένου, καὶ προέβαινε ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ καὶ ἡ οἰκοδομὴ τῆς σχολῆς, τῆς ὁποίας ὁ ΒΑ τοῖχος ὑψώθη μέχρι τῶν θυρωμάτων (2). Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ συλλεγέντες ἔρανοι δὲν ἀντεπεκρίνοντο πρὸς τὰς ἀπαιτουμένας διὰ τὴν οἰκοδομὴν δαπάνας οἱ ἐπίτροποι τῆς σχολῆς δὲν ἐφαίνοντο συνεπεῖς πρὸς

1) Πρωτ. Δημητρ. Π. Πασχάλη, Ἡ ἐν Κάτω Κάστρῳ τῆς Ἄνδρου Σχολὴ Ἑλληνικῶν Γραμμῶν καὶ ἡ ἐν Κορθίῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος (Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ Τουρκοκρατίας) ἐν «Δελτίῳ Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος», τ. Θ' (1926), σ. 222-268 καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει.

2) Ἐπὶ τῶν θεμελιῶν τῆς σχολῆς ταύτης ἀνήγγελε τὸ Ὁρφανοτροφεῖόν του ὁ Θεόφιλος Καίρης.

τὰς ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις των. Ἐπὶ ἤλθεν οὕτω ἔντασις τῶν σχέσεων μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Μελιτηνῆς, ἣτις ἔφθασεν μέχρι ῥήξεως ἐκ τοῦ ἐξῆς ἀναφύετος ἐπεισοδίου. Μεταξὺ τῶν ἄλλων τῆς σχολῆς μαθητῶν ἦτο καὶ τις ἱεροδιάκονος Μακάριος Δαπόντες Μάκοιλας, ἱκανῶς μὲν προηγμένος τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ σφόδρα φυγόπνοτος, ἀνυπότακτος καὶ θρασύς. Καί ποτε ὁ ἄλλως εὐόργητος Μελιτηνῆς ἐξαφθίει διὰ τὴν αὐθάδειαν τοῦ διακόνου μαθητοῦ ἔδειρεν αὐτὸν ἀνηλεῶς διὰ τῆς διδασκαλικῆς ῥάβδου, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ «ἔστρωσεν εἰς τὸν φάλαγγα», τιμωρίαν αὐστηροτάτην μὲν, ἀλλ' ἐκ τῶν συνήθων σωφρονιστικῶν μέσων τῶν ἐν χρῆσει εἰς τὰ ἐπι τουρκικορατίας σχολεῖα.

Ἐπειδὴ δὲ συνεπέα δριμυτιῶν παραπόνων τοῦ πατρὸς τοῦ δαρέντος διακόνου, ὅστις ἦτο ὄχι μόνον ἐκ τῶν σημεινόντων ἀρχόντων, ἀλλ' ἐπὶ πλέον καὶ «καρικός τῆς Ἀουστρίας», πολὺς ἐδημιουργεῖτο θόρυβος ὑπὸ τῶν θεωρησάντων ἐαυτοὺς ὡς προσβεβλημένους ἀρχόντων τῆς νήσου, ὁ μητροπολίτης Ἄνδρου Διονύσιος ἠναγκάσθη νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν Μελιτηνῆς ἔγγραφον, ἐν ᾧ ἐχαρκτηρίζεν ὡς ἀνάρμοστον τὴν ποιήν καὶ ἄνευ τινὸς δικαιώματος ἐπιβληθείσαν, διότι ὁ τιμωρηθεὶς ἦτο μὲν μαθητῆς, ἀλλὰ πρωτίστως ἱεροδιάκονος, τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐποβάλλῃ εἰς τοιαύτην ἐξευτελιστικὴν τιμωρίαν καὶ ὅστις ἄλλως ὑπῆγετο ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κανονικοῦ ἐπισκόπου του, μόνου ἀρμοδίου νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν παρεκτρεπόμενον κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν κανόνων κελυόμενα, ὁ Μελιτηνῆς, ἔχων καὶ ἄλλας ἀφορίας, διότι τελευταῖον ἐπιέζετο ὄχι μόνον ἱκανὸν μέρος τοῦ ἰδίου μισθοῦ νὰ καταλείπῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ προκαταβῆ μάλιστα τὰ ὑποσχεθέντα μετὰ θάνατον δεκακισχίλια γρόσια τῆς ἰδιαίτερας περιουσίας του διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ σχολείου, μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ τῷ ἀπεδίδοι ταῦτα βραδύτερον, ἀνεχώρησεν ἐξαπίνης δι' ἐπὶ τούτῳ ναυλωθέντος ὑπ' αὐτοῦ πλοίου εἰς Χίον, ὅθεν ἀπέστειλε πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἄνδρου τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν :

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ θεοπροβλήτῳ μητροπολίτῃ ἀγίῳ ἄνδρου κυρίῳ μοι κφ διονυσίῳ τῷ σεβαστῷ μοι δεσπότη

εἰς ἄνδρον

προσκυνητῶς

Τὴν σεβαστὴν μοι αὐτῆς πανιερότητα προσκυνῶ ὡς εἰκόσ.

—Ἐγώ, δεσπότη μου, σήμερον ἐκ Χίου κινῶ διὰ τὴν πόλιν, πρὸς ἣν ὑπάγω νὰ θεωρήσω μερικὰς ὑποθέσεις μου, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπιστρέφω· δὲν εἶπον τινὸς αὐτοῦ ὅτι πηγαίνω εἰς βασιλεύσαν, διότι μὲ ἐμπόδιζαν μὲ πολλοὺς φοβερισμοὺς φυλακῆς, καὶ δαμῶν, κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ὁρμὴν παρακαλῶ νὰ προστάξετε τὸν γεωργάκην γούναρην πελοποννήσιον νὰ πάρῃ ὅλα τὰ πράγματά μου εἰς τὸ ὀσπήμιόν του νὰ τὰ φυλάξῃ ἕως νὰ ἐπιστρέφω· ὁ σεραφεῖμ ἄς ἔχη τὴν φροντίδα τῶν μαθητῶν καθὼς

τοῦ παρήγγειλα· ἐγὼ ἄφ' οὗ τελειώσω τὰς ὑποθέσεις ἐπιστρέφω· ταῦτα καὶ μὲνο ὄλωσ· πευθίηιος εἰς τὰς προσταγὰς τῆς πανιερότητός της.

αωιγφ Ἰουνίου ιε.

Ὁ Μελιτηνῆς

Πάντας τοὺς ἄρχοντας προσαγορεύω· τὰ γὰρ τὰ λάφυρα διὰ τοὺς . . . λέγει ὁ ὄμιλος.

Ἄλλ' ὁ Μελιτηνῆς μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν δὲν ἐπανῆλθε πλέον εἰς Ἄνδρον. Παρακαλούμενος δὲ νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ ἀναλάβῃ καὶ αὐτὴς τὴν διεύθυνσιν τῆς σχολῆς, ἔγραψε τῇ 30 Ἀπριλίου 1814 εἰς τὸν μητροπολίτην Ἄνδρου Διονύσιον, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ στέρξῃ εἰς τοῦτο, ἔάν προηγουμένως δὲν ἱκανοποιεῖτο ἐπαρκῶς δι' ὅσα ἔπαθεν ὕβρισθεις καὶ ζημιωθεῖς. Παρεπονεῖτο δὲ καὶ κατὰ τοῦ Μιχαὴλ Καίρη, ἀδελφοῦ τοῦ ὑποδιδασκάλου Σεραφεῖμ Πέτρου Καίρη, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οὗτος ἔλαβεν ἐκ τοῦ σχολείου διάφορα πράγματά του, τὰ ὁποῖα αὐθαίρετως κατεκράτει, καὶ ἠπειλεῖ τοῦτον δι' ἀφορισμοῦ, ἔάν δὲν τοῦ ἀπέστειλῃν αὐτὰ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἄλλὰ πρὶν ἢ παρέλθῃ δίμηνον ἀπὸ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔγραψε τὴν τελευταίαν ταύτην πρὸς τὸν Ἄνδρου Διονύσιον ἐπιστολὴν ὁ Μελιτηνῆς Ἰωσήφ Λεφάκης ἐξελέγετο μητροπολίτης Μεσημβρίας τὸν Ἰούλιον τοῦ 1814, τῶν κανονικῶν ψήφων τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ γενομένων ἐπὶ πατριάρχου Κυρίλλου ζ' τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῶ τοῦ Τιμίου Προδρομοῦ, τῷ μεταξὺ Κουρούτσεσε καὶ Ἀρναούτκιοι κατὰ τὴν παραλίαν κειμένῳ, ὅστις κοινότερον ἐλέγετο τοῦ Σεράφ Μπουρνοῦ, πλησίον τοῦ ὁποῖου καὶ τὸ ἔαρινόν ἦτο ἄλλοτε πατριαρχεῖον (1).

1) Β. Α. Μυστακίδης, Περὶ τῶν ἐν τοῖς ναοῖς τοῦ Κουρούτσεσεμὲ χειροτονιῶν, μεταθέσεων κλπ., «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως, ἔτ. 1885, σ. 454-462.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ Κουρούτσεσεμὲ, σ. 77 καὶ ἐν περιοδ. «Παρνασσῶ», τ. Θ', σ. 293.—Φαίδωνος Κουκουλέ, Περὶ τῆς διοικήσεως τῶν κοινῶν Μεγάλου Ρεύματος ἀπὸ τοῦ 1750 μέχρι τοῦ 1850, ἐν περιοδ. «Ξενοφάνει», τ. Γ' (1905), σ. 410 κ. ἐ.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορικὰ σημειώματα περὶ τῶν σχολῶν Μεγάλου Ρεύματος, ἐνθ. ἀν., τ. Ε' (1907), σ. 453-465 καὶ τ. Σ' (1909), σ. 87-93 καὶ 110-117.—Σπ. Π. Λάμπρου, Κατάλογοι κωδικῶν ἐν ταῖς μοναῖς τῆς νήσου Ἄνδρου Ἁγίῳ Νικολάῳ καὶ Παναχαράντῳ καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου Κορθίου, σ. 4, ἐνθα ἐσφαλμένως ἐν ἐπιστολῇ Ἰω. Τέντε ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ Μελιτηνῆς Ἰωάσαφ ἀντὶ τοῦ ὄρθου Ἰωσήφ.—Ἐδοσταθίου Ἀθανασιάδου, Προσλαλιὰ γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐν Ἐφιμουπόλει Συλλόγου τῶν Ἀνδρῶν τῇ 14 Σεπτεμβρίου 1884, σ. 9, ἐνθα ἐξ ἀσυγγνώστου ἀνεπιστάσιας ὁ Μελιτηνῆς ἀναφέρεται ὡς ὀνομαζόμενος Μελέτιος ἀντὶ τοῦ πραγματικοῦ Ἰωσήφ.

Περὶ τῆς δράσεώς του ὡς μητροπολίτου Μεσημβρίας οὐδεμίαν εἶδησιν ἔχομεν. Ὅτι μόνον γινώσκομεν περὶ αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἦτο μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ἀπὸ τοῦ 1818 μεμνημένος, καὶ ὅτι ἀπέθανε κατὰ Μάϊον τοῦ 1821. Ἐκ τοῦ χρόνου δὲ τοῦ θανάτου του, συμπίπτοντος πρὸς τὰ δραματικά συμβάντα τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἐξεφράζομεν ἄλλοτε τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι ὁ Ἰωσήφ Λεφάκης εἶνε λίαν ἐνδεχόμενον νὰ ὑπῆρξεν ἐκ τῆς ἀγίας χορείας τῶν ἐθνομαρτύρων τοῦ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἱεροῦ ἀγῶνος, τοὺς ὁποίους ἠγνόησεν ἀτυχῶς ἡ ἱστορία διὰ τὴν ἐκ τῶν ἀνωμάτων καιρῶν ἔλλειψιν εἰδήσεων καὶ οὔτινες δὲν εἶνε οὔτε οἱ ὀλιγαριθμότεροι, οὔτε ἴσως οἱ ὀλιγώτερον συνεργήσαντες, εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν. Καὶ ἡ ὑπόθεσις ἡμῶν αὕτη ἐξηλέγχθη εἰς τῶν ὑστέρων ὄχι ἀβάσιμος, διότι ἐκ νεώτερων ἡμῶν ἐρευνῶν ἠρύσθημεν τὴν ἀναμφήριστον πληροφορίαν, ὅτι ὁ εὐπαιδεύτος τῆς Μεσημβρίας μητροπολίτης, μεταφρομένος ὑπὸ στρατιωτικὴν συνοδείαν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀποπειραθεὶς νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τοῦ χανίου, ἐν ᾧ εἶχον διανυκτερεύσει, ἐπυροβολήθη καὶ εἶτα ἐκρεμάσθη διὰ βρόχου ἀπὸ τινος κατὰ τὴν ὁδὸν δένδρου.

Ἐν Ἄνδρῳ, Μαΐου φθίνοντος 1931.

Δημήτριος Π. Πασχάλης.

Γοναράδων συνταχθέντι Β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ